

De Bataafsche Republiek en het Koninkrijk Holland

door Jan Willemsen

In 1794 maakte het Franse Republikeinse leger een einde aan de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden en namen de Patriotten de macht over. Op 19 januari 1795 ontstond de Bataafsche Republiek (1795–1806), een vazalstaat van Frankrijk. In feite waren de Fransen nu heer en meester in de Nederlanden. Prins Willem V was een dag eerder gevlucht naar Engeland. De oude Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden was een gedecentraliseerde staat met alle gebreken van dien. De Bataafsche Republiek maakte de overgang mogelijk naar een gecentraliseerde regering, met uniforme rechtspraak en belastingheffing, met eenheid van munt, maten en gewichten. De Patriotten schaften het stadhouderschap af, hieven de autonomie van gewesten, steden en gilden op en proclameerden godsdienstvrijheid.

In 1795 werden de heerlijkheden Heumen en Malden opgeheven en kregen een andere bestuursvorm, namelijk die van een gemeente. Zij hoorden nu, evenals Overasselt en Nederasselt, bij de Bataafsche Republiek. Malden telde in dat jaar 345 inwoners, Heumen 434, Overasselt 391 en Nederasselt 348.

Van de nationale bestuursveranderingen genoten het meest de katholieken die al meer dan 200 jaar als tweederangsburgers een derde deel van de Nederlandse bevolking uitmaakten. Zij kregen gelijke burgerrechten, al zou het nog tot 1853 duren voordat de katholieke hiërarchie in de Nederlandse kerkprovincie hersteld mocht worden. De Bataafsche Republiek werd de eenheidsstaat die Keizer Karel V en zijn zoon Filips II in de 16e eeuw voor ogen had gestaan, een staatkundig concept waartegen de toenmalige adel en de steden in opstand waren gekomen.

Bataafsche Republiek, 1795-1801
(afb. nl.wikipedia.org annex <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0>, file:1798bataafscherrepubliek.svg, creator: Joostik)

La Liberté ou La Mort, De Vrijheid of De Dood, Frans legervaandel, 1793 (Rijksmuseum, Amsterdam, NG-1)

Reinier Vinkeles, ets naar Jacques Kuyper, Feest der Alliantie, tusschen de Fransche en Bataafsche republieken. Gevierd te Amsterdam op het Plein der Revolutie, den 19den Junij, 1795, het eerste jaar der Bataafsche vrijheid (Rijksmuseum, Amsterdam, RP-P-OB-86.517)

De nieuwe Grondwet van 1798 gaf de katholieken hun rechten terug. De inwoners van Malden besloten tijdens een vergadering op 20 oktober 1798 om de ruïne van de voormalige katholieke kerk St. Antonius Abt op te knappen. Tegenstemmers waren er niet omdat er geen protestanten waren in Malden. De ruïne van de kerk werd hersteld voor de som van 1600 gulden en in 1799 kon Johannes de Groot, assistent van pastoor Gerardus Arts van Heumen en Malden en nu benoemd tot pastoor van Malden, de H. Mis lezen in het gerepareerde kerkje. In 1801 stelde de gemeente een bedrag beschikbaar voor de bouw van een nieuwe pastorie. Op 29 oktober 1801 betrok pastoor Johannes de Groot zijn nieuwe onderkomen. Hij was van 1799 tot 1819 pastoor van Malden.

In 1804 liet Napoleon Bonaparte zich kronen tot keizer van Frankrijk. In 1805 trok wederom een Frans leger het land binnen. In 1806 benoemde keizer Napoleon zijn broer Lodewijk tot koning van Holland. De dorpen Malden en Heumen werden toen samengevoegd tot één gemeente Heumen-Malden. Heumen was het grootste dorp en telde ruim 400 inwoners. In 1808 waren er twee buurtmeesters: Wilhelmus Geurts en Joannes van den Broek. Schout was J. Laeijendecker. De dorpen Overasselt en Nederasselt vormden de gemeente 'Overasselt-Nederasselt'.

In 1810 werd het Koninkrijk Holland (1806–1810) ingelijfd bij het Franse Keizerrijk (1804-1814). Vanaf 1 januari 1811 hoorden Malden, Heumen, Overasselt en Nederasselt bij het canton Wychen, dat deel uitmaakte van het arrondissement Nijmegen, dat behoorde tot het Franse departement Bouches-du-Rhin. Door de invoering van de burgerlijke stand in 1811 zijn de gegevens van de toenmalige bewoners van de beide gemeenten vindbaar.